

Наша СЛОВА

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 38 (1137)

18 ВЕРАСНЯ 2013 г.

На Дні горада Менска беларускай мовы стала больш

Сёлета Дзень горада ў Менску святкавалі 14 і 15 верасня. Традыцыйна свята адкрылася з ускладання кветка да стэлы "Менск - горад-герой".

Менгарвыканкам у Дзень горада ўручыў аўтамабілі воінам-інтэрнацыяналістам. Ключы ад аўтамабіляў уручаў старшыня Менгарвыканкаму Мікалай Ладуцкы.

Традыцыйна ў канцэртнай зале "Верхні горад" адбылася цырымонія шлюбу дзесяці пар з усіх раёнаў Менска.

Праект "Гістарычны календар Менска" прадставілі ў Менскай гарадской ратушы. У Музеі гісторыі Менска, размешчаным тут, адкрыўся картаграфічны кабінет. Экспазіцыя "Менск у гістарычнай прасторы" паўстала ў выглядзе

кабінета, у якім змешчаны больш за 10 рэканструкцый карт. На іх намалюваны беларускія землі з часоў першых згадкаў даследнікамі, Менск прадстаўлены як адміністрацыйна-тэрытарыяльны центр.

Дапаўняюць атмасферу навуковых адкрыццяў адмысловыя прыборы: компас, сонечныя гадзіны, тэлескоп, чарцёжныя прыборы і прыла-

ды для картаграфічных прац.

Свята "Менск гістарычны" з удзелам прадстаўнікоў рыцарскіх клубаў дапоўніла Дзень горада. Мерапрыемствы фэсту ўзвалі атмасферу высакароднага сярэднявечнага рыцарства.

Жыхары горада адзначаюць шырокае ўжыванне беларускай мовы ў афармленні горада і рэкламе свята.

Наш кар.

110 гадоў з дня нараджэння Наталлі Арсенневай

Наталля Арсеннева (Кушаль; 20 верасня 1903, Баку - 25 ліпеня 1997, Рочэстэр, Нью-Ёрк, ЗША) - беларуская паэтэса, перакладчыца, драматург. Аўтарка несяротнага гімну ўсіх беларусаў "Магутны Божа".

Нарадзілася ў сям'і начальніка Бакінскай мытнай акругі і былой настаўніцы ў Баку. Хутка пасля яе нараджэння сям'я пераехала ў Вільню. Падчас 1-ай Сусветнай вайны (1914) сям'я Арсенневых жыла ў бежанстве ў Яраслаўлі, дзе будучая паэтэса напісала свой першы верш на рускай мове. У 1920 сям'я вярнулася ў Вільню, там Наталля Арсеннева скончыла Віленскую беларускую гімназію, паступіла ва ўніверсітэт. На яе паэтычныя здольнасці звярнуў увагу М. Гарэцкі. У 1922 Наталля Арсеннева выйшла за Францішка Кушала, якога, як афіцэра польскага войска, накіравалі служыць у заходні рэгіён Польшчы. Пасля верасня 1939 Наталля Арсеннева жыла ў Вільцы, працавала ў абласной

"Сялянскай газеце". У красавіку 1940 як жонка палоннага польскага афіцэра была выслана з сынамі ў Казахстан. У траўні 1941 вярнулася зсылкі ў Менск, дзякуючы заступніцтву між іншых Янкі Купалы. Тут яе напаткала вайна. У акупаваным Менску супрацоўнічала з "Беларускай газетай". Напісала некалькі лібрэта да опер, займалася перакладамі. У 1944 эмігравала ў Германію, актыўна ўдзельнічала ў культурнай і асветніцкай дзейнасці ў лагерах ДП, была выкладчыцай у Беларускай гімназіі імя Я. Купалы, з 1949 жыла ў ЗША. Працавала ў эмігранцкай беларускай газеце "Беларус", на радзё "Свабода", у Беларуска-кім інстытуце навукі і мастацтва ў Нью-Ёрку.

Друкавалася з 1920 г.

Выдала пяць зборнікаў паэзіі. Напісала лібрэта да опер

М. Шчаглова "Лясное возера", "Усяслаў Чарадзей" і аперэты "З выраю". Супрацоўнічала з А. Кецам у падрыхтоўцы зборніка "Евангелскі хрысціянскі спеўнік".

З сярэдзіны 1980-х г. яе творы зноў робяцца вядомымі і папулярнымі на радзіме. Выйшаў том паэтыкі ў "Беларускім кнігазборы".

120 гадоў з дня нараджэння Андрэя Мрыя

Сёлета спаўняецца 120 гадоў з дня нараджэння беларускага пісьменніка, аўтара

ISSN 2073-7033

запамінальных "Запісак Самсона Самасуя" **Андрэя Шашалевіча**, вядомага ў літаратуры пад псеўданімам **Андрэй Мрый**. Меркаваная дата народзінаў - 13 верасня. Дакладна вядомая, на жаль, толькі дата смерці - у ссылцы, у лагерах на Поўначы.

Андрэй Антонавіч Шашалевіч нарадзіўся ў 1893 годзе ў вёсцы Палуж Краснапольскага раёна ў сям'і валаснога пісара. Пасля заканчэння ў 1914 г. Магілёўскай духоўнай семінарыі вучыўся ў Кіеўскай духоўнай акадэміі. У 1916 г. мабілізаваны ў царскую армію. У 1918-1921 г. служыў у Чырвонай Арміі. У 1921-1926 г. выкладаў гісторыю і французскую мову ў Краснапольскай школе II ступені. У 1926-1930 г. - інспектар Цэнтральнага бюро краязнаўства БССР, член літаратурнага аб'яднання "Узвышша".

У 1934 г. рэпрэсаваны, асуджаны на 5 гадоў зсылкі. Зноў арыштаваны ў 1940 г. Пакаранне адбываў у Карагандзе, Валагодскай, Мурманскай абласцях. Працаваў бухгалтарам у леспрамгасе, рыбным кааператыве, выкладчыкам літаратуры ў школе. Усе створанае ў ссылцы (раман "Жывы дом", апавесці, навелы), было канфіскавана.

Памёр у лагерах на Поўначы 8 кастрычніка 1943 года. 6 студзеня 1961 г. рэабілітаваны.

Першы твор апублікаў у 1924 г. у газеце "Савецкая Беларусь". Друкаваўся ў "Голасе беларуса" (Вільня), "Узвышшы", "Чырвоным сейбіце". Аўтар першага ў беларускай літаратуры сатырычнага рамана "Запіскі Самсона Самасуя" (1929), нарысаў і аповядаў. Пераклаў на беларускую мову "Тыся гаворыць" Б. Іллеша (1932), "Шляхамі ўзбочнымі" П. Загаруйкі (1932).

Прэс-служба ГА "Саюз беларускіх пісьменнікаў"

Алесью Белакозу - 85

Белакоз Алесь (11.09.1928, в. Ляткі Ваўкавыскага пав. (цяпер Мастоўскі р-н)), настаўнік, кряззнавец, музейзнавец. Нарадзіўся ў сям'і малазямельнага селяніна, які ў сярэдзіне 1920-х ездзіў на працу ў Бразілію, а па вяртанні на заробленыя грошы пабудаваў дом у в. Ляткі і адчыніў сваю краму. Белакоз амаль усё жыццё пражыў у роднай вёсцы, якая з часам злілася з больш вялікімі Гудзевічамі. Тут атрымаў і пачатковую адукацыю. Да нямецкай акупацыі скончыў 5 класаў Гудзевіцкай няпоўнай сярэдняй школы. У часе вайны вучыўся пад кіраўніцтвам роднай сястры Веры.

У кастрычніку 1944 Белакоз пачаў вучыцца ў восьмым класе расейскае школы № 1 Ваўкавыска, якую скончыў у 1947. З 1949 завочна навучаўся на беларускім аддзяленні Гарадзенскага педагагічнага інстытута.

- Я заўсёды любіў матэматыку, - узгадваў Алесь Мікалаевіч - і хацеў стаць матэматыкам, але лічыў, што найпершы абавязак

кожнага чалавека, а тым больш настаўніка, добра ведаць родную мову.

З часоў навучання Белакоз успамінаў:

- Найбольшае ўражанне на мяне зрабіў выкладчык беларускай літаратуры Браніслаў Ржэўскі, які можна нёс патрыятычнае слова сярод крыжоў па задушанай мове, культуры, гісторыі Беларусі. Патрыёта Ржэўскага за беларускі патрыятызм у час праўлення Хрушчова засудзілі на сем гадоў зняволення. Тады я зразумеў, што палітыка забойства беларускай мовы - гэта палітыка партыі.

Падчас вучобы Белакоз працаваў у розных школах: 1953-1954 - настаўнік пачатковых класаў у Струзе, 1954-1955 - выкладчык фізікі і матэматыкі ў Тулічанскай семігодцы, 1955-1959 - выкладчык беларускай, нямецкай моваў у Радзівіцкай семігодцы. Па заканчэнні інстытута ў 1958 уладкаваўся выкладчыкам беларускай мовы і літаратуры ў Гудзевіцкай сярэдняй школе.

У 1968 на базе кабінета беларускай мовы і літаратуры быў адчынены літаратурна-краязнаўчы музей, які складаўся з літаратурнага, этнаграфічнага аддзелаў, аддзела гісторыі Гудзевіцкай школы, а таксама "небяспечных" аддзелаў гісторыі Беларускай Сялянска-Работніцкай Грамады і КПЗБ.

З 1990 Гудзевіцкі літаратурна-этнаграфічны музей мае статус дзяржаўнага і налічвае больш за 12 тысяч экспанатаў, сабраных Белакозам разам з вучнямі.

У 2012 годзе Алесь Белакоз уганараваны прэміяй "За свабоду думкі".

Вызначаны пераможцы конкурсу "Экслібрыс" імя Янкі Маўра

У Быхаве лічаць: беларускамоўная гімназія ў раёне немэтазгодная

10 верасня былі падведзены вынікі конкурсу "Экслібрыс" імя Янкі Маўра. Сябрам журы было вельмі няпроста вызначыцца з пераможцамі - сярод твораў, пададзеных на конкурс, былі і коміксы, і пераклады, і цэлыя праекты кнігі.

Сярод 117 удзельнікаў было шмат таленавітых і вартых увагі, адзначылі ўсе пісьменнікі, якія ацэньвалі іх. У выніку гарачых абмеркаванняў нарэшце названыя 12 фіналістаў: тры пераможцы і дзевяць дыпламантаў.

Першае месца атрымавае **Вольга Гапеева** з казачнымі гісторыямі "Сумны суп", а разам з ім - планшэт ад кампаніі Prestigio (<http://lit-bel.org/by/news/3938.html>) і выданне кнігі.

Другім месцам уганароўваецца **Дар'я Вашкевіч** з казкі "Баваўняная дзяўчынка" (твор быў ілюстраваны мастацкай **Аленай Медзяковай**). Пераможца атрымае рыдэр ад нашых партнёраў і

магчымаць выдаць кнігу. Трэцяе месца займае пераклад "Чараўніка краіны Оз" Фрэнка Баўма, ператвораны на беларускую мову **Сержуком Мядзведзем**, якому таксама дастаецца рыдэр.

У дзявятку дыпламантаў уваходзяць (у алфавітным парадку):

Праект кнігі **Сяргей Календы, Даны Заічанкі і Ліды Наліўкі** "Дзе жывуць беларускія пачваркі";

Надзея Кандрусевіч з перакладам твора Сары Лундберг "Віта Бялая Крэска";

Павел Касцюкевіч з перакладам "Аўтаспынам па Галактыцы" Дуэласа Адамса;

Алесь Квіткевіч з перакладам першай кнігі "Хронікі Нарні" Клайва Стэплза Льюіса (кніга мае назву "Нябож Чарадзея");

Глеб Лабадзенка з кнігай дзіцячых моўных малюнкаў "Дзіцячая замова" і з працягам гэтага праекта;

Элеанора Ляхновіч з казкой "Турба-Элік і яго сяб-

ры" (твор быў ілюстраваны аўтарам);

Мілана Пасанен з дзённікавымі гісторыямі "Королева рулета", якая сталася сапраўдным адкрыццём конкурсу. Аўтарцы ўсяго толькі 13 гадоў, але яе літаратурныя здольнасці, адчуванне стылю і пачуццё гумару прыемна ўразілі сябраў журы.

Наталля Рудак з перакладам "Маленькай вядзьмаркі" Отфрыда Пройслера;

Ксенія Шталенкова з працягам прыгодніцкага рамана для падлеткаў "Адвартны бок лостра".

Усе фіналісты атрымаюць дыпламы і спецыяльныя прызы ад ГА "Саюз беларускіх пісьменнікаў".

Урачыстае ўзнагароджанне лаўрэатаў конкурсу "Экслібрыс" адбудзецца 12 кастрычніка ў галерэі сучаснага мастацтва "Ў". Пачатак у 18.00.

Прэс-служба
ГА "Саюз беларускіх пісьменнікаў"

**Грамадскае аб'яднанне
"Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны"**
220034, г. Мінск, вул. Румянцава, 13, тэл/факс 284-85-11.
Рэзідэнцыйны рахунак № 3015212330014 у МГД ААТ "Безінвестбанк" г. Мінска, код 764.

21 жніўня 2013 г. № 65

Старшыні Быхаўскага райвыканкама
сп. Д. М. Калееву
213352, г. Быхаў,
вул. Леніна, 31

Шаноўны Дзмітрый Міхайлавіч!

Віншуем Вас з надыходзячым святam "Дзень беларускага пісьменства", якое неўзабаве адбудзецца ў вашым горадзе. Дасылаем зварот Сакратарыяту ТБМ і вельмі просім паспрыяць адкрыццю ў горадзе Быхаве беларускамоўнай гімназіі. Гэта цалкам адпавядае выказванню Кіраўніка нашай дзяржавы: "На Беларусі ніколі не перасохнуць крыніцы народнай мудрасці, таленту, любові да роднай, культуры і традыцый Бацькаўшчыны".

Дадатак на 1 стар.

3 павагай,

старшыня ТБМ

А. Трусаў.

Магілёўскі абласны
выканаўчы камітэт

**БЫХАЎСКІ РАЁННЫ
ВЫКАНАЎЧЫ КАМІТЭТ**
вул. Леніна, 31,
213352 г. Быхаў
Тэл. (02231) 54 533; факс (02231) 54 486
E-mail: byhov_rnk@mogilev.by

Могілёўскі абласной
ісполнительный комитет

**БЫХОВСКИЙ РАЙОННЫЙ
ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ КОМИТЕТ**
ул. Ленина, 31,
213352 г. Быхов
Тел. (02231) 54 533; факс (02231) 54 486
E-mail: byhov_rnk@mogilev.by

ГА "Таварыства беларускай мовы
імя Францішка Скарыны"
вул. Румянцава, 13
220034, г. Мінск

23.08.2013 № 2488/01-5
На № 65 от 21.08.2013

Шаноўнае спадарства!

На Ваш зварот па пытанні адкрыцця беларускамоўнай гімназіі ў г. Быхаве паведамляем наступнае.

На тэрыторыі раёна функцыянуюць 7 устаноў адукацыі (ДУА "СШ №1 г. Быхава", ДУА "СШ №2 г. Быхава", ДУА "СШ №3 г. Быхава", ДУА "Гімназія г. Быхава", ДУА "СШ в. Чырвоная Беларусь", ДУА "Вараніюўскі ВПК д/с-БШ", ДУА "Гадзельскі ВПК д/с-СШ"), у якіх выкладанне прадметаў ажыццяўляецца на рускай мове, 16 (ДУА "Баркалабаўскі ВПК д/с-СШ", ДУА "Грудзінскі ВПК д/с-СШ", ДУА "Глухскі ВПК д/с-СШ", ДУА "Дунайкоўскі ВПК д/с-СШ", ДУА "Лудчыцкі ВПК д/с-СШ", ДУА "Макранскі ВПК д/с-СШ", ДУА "Ніканавіцкі ВПК д/с-СШ", ДУА "Навабыхаўскі ВПК д/с-СШ", ДУА "Абдавіцкі ВПК д/с-СШ", ДУА "Палянцінавіцкі ВПК д/с-СШ", ДУА "Следзюкоўскі ВПК д/с-СШ", ДУА "Смаліцкі ВПК д/с-СШ", ДУА "Станцыйнагошчыцкая СШ", ДУА "Чарнаборскі ВПК д/с-СШ", ДУА "Дуброўскі ВПК д/с-БШ", ДУА "Чырвонаслабодскі ВПК д/с-БШ") - на беларускай мове.

Анкетаванне бацькоў і вучняў школ, размешчаных у гарадской мясцовасці, паказала, што 80% ад апытаных не жадаюць, каб іх навучанне агульнаадукацыйным прадметам ажыццяўлялася на беларускай мове.

Прыём дзяцей у гімназію ажыццяўляецца на конкурснай аснове праз уступныя выпрабаванні, гэта азначае, што ў гімназію паступаюць лепшыя дзеці раёна. На тэрыторыі раёна функцыянуюць і ліцэй, што цалкам задавальняе адукацыйныя запатрабаванні навучэнцаў.

Таму лічым немэтазгодным адкрыццё беларускамоўнай гімназіі на тэрыторыі г. Быхава.

3 павагай,

Намеснік старшыні райвыканкама

Н.У. Шунькіна.

Беларускамоўныя класы: Гародня паднялася, Ліда правалілася

Першы клас з беларускай мовай навучання адкрыўся сёлета ў школе №37 Гародні. Вучняў у ім пяцёра. У гэтай жа школе ёсць і адзін трэці беларускамоўны клас - там тры вучні. У школе запэўнілі, што праблемаў з навучаннем у гэтых дзеткаў няма, бо ёсць і беларускія падручнікі, і добрыя настаўнікі.

Сябры Таварыства беларускай мовы сёлета правялі ў гарадзенскіх школах больш за 50 сустрэч, агітуючы бацькоў, каб тых аддалі сваіх дзяцей у беларускамоўныя класы. Але вынікі - нязначныя.

Старшыня Гарадзенскай абласной арганізацыі ТБМ Алесь Крой сам правёў шмат сустрэч з бацькамі і настаўнікамі. Ён называе аб'ектыўныя прычыны і дадае, што

ў школах не сустракаў варажых саўленняў да сябе, і прыходзіць да высновы, што праблема найперш - у грамадскай свядомасці:

- Цяжка пра гэта кажаць, але асноўная прычына ў тым, што мы не сталі яшчэ беларусамі, пакуль яшчэ не сталі, бо не ўсведамляем, што гэта вельмі важна. Гэта асноўная прычына, калі ўсё падсумаваць. А гэта працэс, гэта не нараджаецца за адзін дзень.

У Лідзе сёлета адкрыўся толькі адзін першы беларускамоўны клас - у СШ №16. У класе 9 чалавек. Акрамя таго гэта клас з вывучэннем польскай мовы, як прадмета. Таму клас адразу пачалі называць беларуска-польскім.

Летас у Лідзе былі ад-

крыты тры беларускамоўныя класы: у 12-й школе - 5 чалавек, у 16-й школе - 8 чалавек, у 17-й школе - 11 чалавек.

Пазалетась былі адкрытыя два класы - у 12-й і 15-й школах. Класы былі маламерныя - 2 і 3 чалавекі.

Як бачна малюнак даволі стракаты. Практычна няма сістэмы, і нельга спрагназаваць, дзе і што будзе на наступны год. Ёсць пэўныя спадзяванні на 16-ю школу, паколькі побач знаходзіцца этнасадок. Але як паказалі мінулыя гады беларускамоўныя этнасадкі і беларускамоўныя класы аўтаматычна наўпроставя ніяк не звязваюцца. Значыць трэба шукаць кожны год новыя і новыя шляхі.

Наш кар.

У Магілёўскім ТБМ

5-га верасня ў Магілёве адбылася прэзентацыя кнігі гісторыка Алеся Белага "Хроніка Беларускай Русі: Імагалогія Беларусі XII-XVIII ст." Апроч аўтара прысутнічалі таксама рэдактары часопіса "ARCHE: Пачатак" Валер Булгакаў і Алесь Пашкевіч. Вялікая частка прэзентацыі была аддадзена расповеду аўтара пра сваю працу, ствараную цягам 20 гадоў і першы раз выдзена ў 2000 годзе. Пытанні ж слухачоў датычыліся часцей за ўсё сучасных праблем беларускай ідэнтычнасці (ці ідэнтычнасцяў) і пошукам шляхоў

паразумнення паміж носьбітамі розных поглядаў на гісторыю нашай краіны.
Аляксей Карпенка.

14-15 верасня Ліда адзначала 690-я ўгодкі са дня заснавання. Праграма свята была надзвычай насычаная і пачалася з ушанавання лепшых людзей раёна. 10 чалавекам прысвоена званне "Ганаровы грамадзянін Лідскага раёна". Сярод іх усе годныя людзі, прычым годнасць гэтая не аднабокая: былы пракурор А. Жураўскі ў сваю бытнасць не выпісаў ні аднаго ордэра на ператрусы ў сяброў апазіцыі, былы старшыня Лідскага райвыканкаму А. Худык падчас "Дажны-нак" перабудаваў горад і ў свой

ЛІДЗЕ - 690

Прэзентацыя кнігі пра Ліду

Лідчына - зямля з маляўнічымі краявідамі і багатай гісторыяй. На лідскай зямлі нарадзіліся альбо былі звязаны з ёй лёсам нямала вядомых людзей. І калі Лідзе, лідскаму краю захоча прысвяціць свае вершы паэт, то, паверце, ён заўсёды знойдзе што адлюстраваць у сваіх творах, бо тэма роднага горада, яго мінуўшчыны і сучаснасці ад-

крывае шырокае поле дзейнасці для мастака прыгожага і трапага слова, тым больш калі ён улюбёны ў свой горад. Таму ўжо не першы раз актыўна адклікаюцца на прапанову прыняць удзел у конкурсе вершаў, прысвечаных Лідзе, мясцовыя творцы.

Пяць гадоў назад, да 685-годдзя горада, быў выдадзены зборнік вершаў лідскіх аўтараў "Мой любы горад Ліда". А сёлета, калі горад святкуе 690-гадовы юбілей, убачыла свет яшчэ адна кніга вершаў, прысвечаных Лідзе, - "Мой горад - гонар мой". У кнігу ўвайшлі вершы каля дваццаці лідскіх аўтараў, працягнутыя любоўю да роднага горада, імкненнем асэнсаваць яго мінулае і сучаснасць.

Прэзентацыя кнігі адбылася ў мінулую суботу, 14 верасня ў Цэнтральнай раённай бібліятэцы імя Янкі Купалы.

Адкрылі прэзентацыю некалькі песень у выкананні кампазітара з Астраўца, уладжэнца нашага горада Аляксандра Якіменкі, сярод якіх - "Песня пра Ліду", напісаная кампазітарам на адзін з вершаў, змешчаных у кнізе. Затым перада прысутнымі выступіла ўкладальніца кнігі, галоўны рэдактар "Лідскай газеты" Кацярына Адамаўна адзначыла сімвалічнасць падзеі - прэзентацыі зборніка, - з якой пачаўся аб-

шырны цыкл мерапрыемстваў у рамках святкавання юбілею горада. Пазней слова ўзяла госьць мерапрыемства - галоўны рэдактар часопісаў "Ave Maria" і "Наша вера", паэтэса і пісьменніца, наша знакамітая зямлячка Хрысціна Лялька. Яна павіншавала ўсіх са святам горада і прэзентавала кнігу вядомага польскага святара Яна Твардоўскага "Разам з табою", якую яна сумесна з яшчэ адной нашай вядомай зямлячкай - Данутай Бічэль - пераклала з польскай мовы.

Чыталі прысвечаныя Лідзе вершы некаторыя з аўтараў. Патрыстычныя песні выконвалі саліст хору "Майскія зоры" Славамір Шкленнік, педагог музычнага каледжа Віктар Нядзелька. Праз мультымедыяныя сродкі прысутныя пачулі сугучныя па тэматыцы песні ў выкананні ўдзельнікаў музычнай майстэрні "Роднік" музычнага каледжа.

Публікацыя твораў лідскіх аўтараў у агульным зборніку, выдзеленым накладом 500 асобнікаў, - добры стымул да далейшага напісання вершаў, якія ўслаўляюць Ліду, яе людзей, яе прыгажосць, яе дасягненні. І ёсць упэўненасць, што мы яшчэ не раз пачнем і працягваем таленавітыя радкі мясцовых літаратараў, прысвечаныя гораду, які багаты таксама і майстрамі прыгожага пісьменства.

Алесь МАЦУЛЕВІЧ.

Вячаслаў Статкевіч каля зоркі ў яго гонар

час вывез у Ліду бібліятэку Саюза пісьменнікаў, былы старшыня Бердаўскага калгаса А. Каранюк ператварыў Бердаўку ў аграгарадок, садзейнічаў стварэнню Бердаўскага музея ды напісаў кнігу ўспамінаў "Сэнс жыцця" на беларускай мове і г.д. 21 чалавек быў адзначаны ў намінацыі "Гонар Лідчыны". Сярод іх: Вячаслаў Статкевіч, саліст ансамбля "Свята", скульптар Р. Груша, кампазітар С. Бугасаў, мастак па шклу Ё. Мурахвер і інш. Перад Лідскім музеем устаноўлены памятник знаку з іхнімі імяннымі зоркамі.

Гісторыя Ліды была тэатрылізавана прадстаўлена на цэнтральнай плошчы. Уся дзея ішла на беларускай мове.

Турнір "Меч Лідскага замка" працягнуў эпоху Сярэднявечча. Арганізатар турніру Мікола Шаўчэнка - кіраўнік лідскага клубу "Dies Magna", што адзначае "Дзень велічы". Чаму клубу не так многа? Атрымалася, што сёння адзначаюць дзень горада ў сталіцы, у Рэчыцы, у Мазыры, у Гомелі, а таксама 690-годдзе ў Лідзе. Ды яшчэ вяселлі ў гэтыя выход-

ныя гуляюць самі рыцары, што перашкодзіла чатыром клубам прыбыць у Ліду, патлумачыў Шаўчэнка. Збіраліся памагача за меч Лідскага замка і некалькі клубуў з-за мяжы, у іх ліку палякі і літоўцы, але здолелі прыехаць толькі маскоўскія клубы.

Аднак у Ліду прыбылі ўдзельнікі зборнай Беларусі па гістарычных баях, а таксама ўдзельнікі такой жа зборнай з Расеі. Сёлета рыцарскія баі праходзілі ў Францыі, удзельнічалі 38 краінаў. Беларусы апынуліся на трэцім месцы.

У Лідзе першыя два турніры былі найбольш ма-

савымі - у 2005-м і 2007-м гадах, удзельнічалі нават конныя рыцары, што лічыцца даволі дарагой справай. У 2010-м турнір праходзіў падчас дажынак, да якіх быў адноўлены цалкам замак - другая вежа і дзве з чатырох сценаў. Невялікія рыцарскія фестывалы адбываюцца ў замку штогод.

У праграме свята таксама - фестываль квасу, конкурс падворкаў на лепшы снап, лепшы каравай, фальклорныя выступленні калектываў Ліды і Трокаў.

Свята авіятараў адбылося на найстарэйшым у Бела-

русі Лідскім аэрадроме 15 верасня. Аэрадром адзначае сёлета 100-годдзе. У неба падняліся самалёты Міг-29, Су-25, верталёты Мі-24. На самалётах Л-39 сваё майстэрства прадэманстравала пілатажная група "Белая Русь". Гледачы ўбачылі выступы парашутыстаў, дэльтапланерыстаў і авіямадэлістаў. У праграме таксама быў паказ авіяцыйнай тэхнікі, выступленне роты ганаровай варты і святотны канцэрт. Да 100-годдзя аэрадром у Лідскім гістарычна-мастацкім музеі разгорнута выстава.

Наш кар.

Лідзянам - здароўя, Лідзе - дзесяцітысячагоддзя!

Воляй лёсу і жыццёвых абставінаў апошнія сем гадоў я жыву ў Менску тры-чатыры дні на месяц, у Лідзе - 27-28 дзён. Горад і людзі падабаюцца ўсё больш.

Тут закончыў кнігу пра забойства Янкі Купалы (адна глава прысвечана наведванню Купалам Ліды), дакументальны раман пра Чарнобыльскую катастрофу (першы ў Беларусі) "Звіняць жаўрукі ў Чарнобыльскім небе". У жыццёвай лагоднасці і спакоі Ліды думаецца лягчэй, творыцца хутчэй.

...Некалі здаўным-даўно, яшчэ да пачатку Гедзімінаўскай будоўлі мясцовага славутага замка, сюды прыйшлі людзі. У прыдатных мясцінах лясныя і хмызавыя засеў раскарчавалі на ляды, дзялкі, паляны. Пасялі праса, на раскарчоўках яно надзвычай добра родзіць. Адвечная назва беларусамі першай лясной выкарчоўкі - ляда, лада, ладнасць, ладніцца. У выгукх і перазовах народам і рэхам даўніна пераназвалася - ля-а-да, ла-а-а-да, лі-і-да-а.

Даўнінны пераназоў мясціны хораша, запамінальна пераўвядлічыўся, пераліўся ў Ліду, Ліда. З бывалішніх і новых варыянтаў назвы горада такі праўдзіўна-гожы нельга забываць.

Няхай слаўнаму гораду і месцічам, якія днямі годна адзначылі яго 690-годдзе, шчасціць на шараговых працаўнікоў, жыцлівых настаўнікаў і лекараў, думкіх службоўцаў, адказных кіраўнікоў. Шчыра зычу ўсім лідзянам - здароўя, Лідзе - дзесяцітысячагоддзя.

Валер Санько,
пісьменнік, доктар народнай медыцыны.

